

Sınıf Coğrafyası: Geleneksel Derslikte Kim, Nerede Oturur? ¹

İkram ÇINAR

Özet

Problem Durumu: Okullarda dersliğin düzeni kadar öğrencilerin dersliğe nasıl yerleştiğinin de onların öğrenmeleri üzerinde önemli etkileri vardır. Öğretmen merkezli (geleneksel) oturma düzeninde öğrenciler sütun halinde öğretmen karşısında arka arkaya dizilirler. Tercih edilen yer öğrenme ve derse katılma bakımından öğrencileri avantajlı veya dezavantajlı yapar. Öğrencilerin bu dizilişte kişisel özellikleri ve sıra arkadaşının ne kadar etkili olduğunu bilmek öğretmenlerin onları daha iyi tanımalarına yardım eder. Bu araştırmada coğrafya mecazı kullanılarak öğrencilerin derslikteki oturma yeri tercihleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı: Öğrencilerin öğretmen merkezli (geleneksel) dersliklerdeki oturma yeri tercihlerinin kendi kişisel özellikleri, tercih ettiği sıra arkadaşında aradığı özellikler ve sınıfta seçtiği yerin özelliklerinin belirleyiciliğini kendi algılarına dayalı olarak ortaya koymaktır.

Yöntem: Araştırmada, The Scale for Student Arrangement in Traditional Classrooms-SSATC kullanılarak veri toplanmıştır. Ölçme aracı, beş dereceli Likert tipi 20 maddeden oluşan üç boyutlu bir ölçektir. Bu faktörlerin açıkladıkları toplam varyans % 42,461'dir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) (n=434) ,775'tir. Bartlett testi sonucu 3204,059 (p<0.000), serbestlik derecesi 351'dir. Araştırma bulgularına 566 kişilik örnekleme uygulanarak ulaşılmıştır. Öğrencilerin yer seçmelerinin cinsiyet, ikamet yerinin türü, anne babasının öğrenim durumu, hangi alanda öğrenim gördüğü ve üniversitedeki derslikte nerede oturduğunun etkili olabileceği düşünülerek bu özellikler değişken olarak ele alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Öğrenci cinsiyetlerine göre erkekler için sıra arkadaşı önemliyken kızlar için oturulan yer daha önemli görünüyor. İkamet edilen yer bakımından kentte ikamet edenlerle köyde ikamet edenler ve kasabada ikamet edenlerle kentte ikamet edenler arasında, kentte ikamet edenler lehine anlamlı bir fark vardır. Öğrenci annelerinin öğrenim düzeylerine göre annesi lise mezunu olanlar ile okuryazar olmayanlar arasında lise mezunu olanlar lehine ve lise mezunu olanlar ile ilkökul mezunu olanlar arasında da lise mezunu olanlar lehinde anlamlı fark bulunmuştur. Ön sıralarda oturanlar ile arka ve orta sıralarda oturanlar arasında ön sıralarda oturanlar lehinde anlamlı fark bulunmuştur.

Tartışma ve Öneriler: Ön sıralarda oturmayı tercih edenlerin dersi daha çok önemseyen ve katılmak isteyen, arka sıralarda ise dersi daha az önemseyen öğrenciler olduğu, kız öğrenciler için yer seçiminin sıra arkadaşının niteliğinden daha önemli olduğu ve ön sıralarda oturmayı tercih ettikleri, kentli öğrencilerin köy ve kasabada büyüyen öğrencilerden daha çok ön sıralarda oturdukları, istisnaları olmakla beraber arka sıralarda derse ilgi ve

¹ Bu makalenin İngilizcesi şu başlık ve kaynaktan yayımlanmıştır: Çınar, İkram. "Classroom geography: Who sit where in the traditional classrooms?" *The Journal of International Social Research*. Volume 3/10, Winter 2010. pp. 200-212. http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt3/sayi10pdf/cinar_ikram.pdf

güdüsü düşük öğrencilerin oturdukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretim elemanına öğrencileri dönüşümlü oturtması, arka sıralar arasında daha sık dolaşması ve arka sıralarda oturanları daha çok derse katmaya yönelik olumlu ayrımcılık içine girmesi önerilebilir. Bu araştırma başka üniversitelerde, ilk ve orta öğretim düzeyinde de uygulanabilir.

Anahtar kelimeler: Sınıf coğrafyası, sınıf düzeni, dersliğin fiziksel düzeni, oturma yeri, oturma düzeni, sınıf yönetimi.

Giriş

Örgüt ve yönetim kuramlarının birer mecaz [images] olduğunu anlatan Morgan şöyle diyor (1998, p.14): Bütün örgüt ve yönetim kuramları, örgütleri kısmî olmakla birlikte ayırt edici biçimde görmemizi, anlamamızı ve yönetmemizi sağlayan örtük imgelere ve mecazlara dayanır. Morgan'a göre mecaz söylemi süslemenin ötesinde, dünyayı kavrayışımıza sinen bir düşünme ve görme biçimidir. Bu görme biçiminde belli yorumlar merceğe altına alınarak daha iyi görülmesi sağlanır. Bu bağlamda metaforlar özellikle sosyal bilimlerde sosyal olguları anlaşılır kılar (Kutanis & Alpaslan, 2006, p.666).

Sınıf yönetimiyle ilgili bu çalışmada da "coğrafya" mecazı kullanılmıştır. Coğrafya, birçok tanımı olmakla birlikte, insan ve çevre arasındaki ilişkileri inceleyen, karşılıklı etkileşimi belirleyen bir bilimdir (Baydil, 2007, p.8). Coğrafya yeryüzünü inceler, konusu coğrafi olaylardır ve insana odaklanır ama bireyle ilgilenmez. Derslik de fiziksel bir çevredir. Değişik özelliklere sahip öğrenciler bu ortamda çevre ve birbirleriyle etkileşim halindedir. Üstelik bu ortamda öğrenme olayları yaşanır. Sınıf yönetimi bu olayları ve olaylar arasındaki etkileşimi öğrenmeyi en iyi hale getirmek için düzenlemektir. Bir metafor olarak dersliğe coğrafya olarak bakmak, derslik, öğrenci ve eğitim olgusunu farklı biçimde merceğe altına almayı sağlayabilir.

Okullarda eğitim öğretim faaliyetlerinin en yoğun olarak yapıldığı yerler dersliklerdir. Dersliklerin öğrenmeyi destekleyecek biçimde düzenlenmesi gerekir. Dersliklerin düzenlenmesinde sınıftaki öğrenci sayısı, duvar ve sınıf mobilyasının niteliği ve rengi, ısı, aydınlanma, havalandırma ve temizlik kadar, öğrencilerin dersliğe nasıl yerleştiği de öğrenme üzerinde dolaylı ama önemli etkilere sahiptir.

Sınıf yönetimine ilişkin birçok yayında öğrencilerin dersliğe yerleştirilmeleri konusu işlenmiştir (Başar 1994; Kitagawa 1998; Aydın 2000; Pointon 2000; Özden 2002; Tutkun 2002; Toprakçı 2002; Traynor 2003; Yağcı 2004; Otrar at al., 2004; Baines 2003; Douglas & Gifford 2001; Durukan & Öztürk 2004; Tabancalı 2007). Başarılı bir yerleşim düzeni, sınıf içi etkileşimine, öğretimin amaç ve etkinliklerine uygun olmalı, öğretim materyallerine kolayca erişmeye imkan vermelidir. Öğrenciler derslikte öğretmen tarafından görüldüklerinden emin olmalı ve öğretim sunularını kolayca görebilmelidir. Sınıf ortamının rasyonel kullanımı ve sınıf içi trafiğin düzenlenmesinde de yerleşim biçimi önemli bir etkidir (Emer, Evertson & Worsham, 2006; Aydın 2000). Ayrıca derslikteki materyallerin düzenlenmesi de öğrencilerin dersliğe nasıl yerleştirildiğine göre değişmektedir.

Öğrencilerin derslikte oturma yeri seçimi ile kişisel özellikleri arasındaki ilişkiler üzerine araştırmalar Waller'in (1932) konuya dikkati çektiğinden beri yapılmaktadır. However, most of the studies on classroom seating location have not involved personality variables. Usually, investigators have examined the relationship of seating location to classroom behaviors, such as class participation, academic performance, teachers' perceptions of students, and the effect of free-versus assigned- seating on classroom behaviors (Pedersen, 1994, p.393).

Pedersen (1994) bir psikoloji sınıfında öğrencilerin derslikte oturduğu yerin seçimi ve kişisel tercihleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Tatusek and Staton-Spicer (1982) found that students in central seats were more creative, assertive, and competitive than those in the left

tor right sections. Pedersen (1977), Walberg (1969) found that student with good study habits, a liking for school, and a greater success in doing things than most people sat at the front (Pedersen 1994). Benedict ve Hoge (2004) ekonomi dersi verilen büyük dersliklerde öğrencilerin oturma yeri tercihleriyle ders başarıları arasında bir ilişkinin olup olmadığını araştırmışlardır. Douglas ve Gifford (2001) dersliğin fiziksel düzeninin profesör ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesi üzerinde çalışmışlardır.

Traynor (2003), öğrencilerin dersliğe yerleşmesinde öğretmenlerin kullandıkları beş strateji tanımlamaktadır. Bunlar; zorlayıcı (coercive), serbestçi (laissez-faire), görev yönelimli (task oriented), otoriter (authoritative) ve kendine özgü (intrinsic) stratejilerdir. Aydın (2000) ise sınıf yerleşim düzeninde iki temel yaklaşım olduğunu belirtmektedir. Bunlardan birincisi öğretmen merkezli, diğeri öğrenci merkezlidir. Bu yaklaşımlara dayalı olarak U tipi, grup çalışma tipi, toplantı masası tipi, daire (yuvarlak) tipi oturma düzenleri de literatürde önemli bir yer tutmaktadır.

Öğretmen merkezli ya da geleneksel oturma düzeni başka adlarla da anılmaktadır. Alanyazında bunlar; sıralı yerleşim düzeni (Özden, 2002), alışılmış yerleşim biçimi (Tutkun 2002), öğretmen merkezli sınıf düzeni (Aydın 2000), toplantı tipi oturma düzeni (Toprakçı 2002) gibi adlarla adlandırılmaktadır. Aşağıdaki fotoğrafta bu oturma biçimine göre düzenlenmiş bir derslik görülmektedir.

Fotoğraf 1. Öğretmen Merkezli Sınıfta Öğrenci Dizilimi

Bu araştırmanın konusu, geleneksel oturma biçiminde öğrencilerin dersliğe yerleşme düzeni üzerinedir. Öğrenci masalarının yazı tahtası karşısında gruplar halinde dizildiği bu yerleşme biçiminde öğrenciler oturma yerlerini kendileri seçmeleri için serbest bırakıldığında, kimi öğrenciler sınıfın ön kısmına, kimi öğrenciler ortasına, kimi öğrenciler ise hep arka sıralarda otururlar.

Öğretmen merkezli yerleşim biçiminde öğrenciler iki ya da üç sütun halinde, birbirinin ensesini göreceğ şekilde, aynı sırada iki ya da üçer kişi olarak arka arkaya otururlar. Öğrencilerin yüzleri yazıtahtasına dönüktür. Derslikteki sıralar böyle dizilince öğrenciler genellikle kendi tercihlerine göre derslikte belli yerlerde otururlar. Bunun istisnası ilk ve orta

öğretimde arka sıralarda oturup boyu kısa olduğu içi tahtayı göremeyen, uzağı iyi seçemeyen ya da iyi duyamayan öğrencilerin öğretmen tarafından ön sıralara taşınması veya ön sıralarda oturan uzun boylu öğrencilerin öğretime arka sıralara gönderilmesidir.

Öğrenciler sınıfta oturdukları yere göre şanslı ya da şanssız olabilirler. Gage ve Berliner'e (1984, p. 611) göre dersliğin ön ve orta yeri, iletişim ve etkileşim olanakları bakımından şanslı öğrencilerin oturduğu yerlerdir. Duvar kenarında ve arkada oturanların derse katılımı ve ilgisinin düşük olduğu ve arzu edilmeyen davranışları daha fazla gösterdikleri bir çok öğretmenin paylaşacağı bir gözlemdir (Otrar ve diğerleri, 2004, p. 53).

Geleneksel ya da öğretmen merkezli oturma düzeninde ders araç gereçlerinin sınıf içi dağılımı daha çok öğretmene göre hazırlanmıştır. Öğrenciler derse dinler ve not tutarlar. İletişim, öğretmen-öğrenci ekseninde gerçekleşirken, öğrenci-öğrenci etkileşimi zayıflar. Ön sıralarda oturan öğrenciler arkada oturanlara oranla derse katılım konusunda daha avantajlı konumdadırlar. Genellikle bu tür oturma düzenlerinde ders dışı davranışlar gözlenir. Dikkatin dağılmasına bağlı olarak ortaya çıkan gürültü, ders dinlememe gibi davranış bozuklukları, bir anlamda bu oturma düzenine yönelik doğal tepkiler olarak algılanır (Aydın, 2000).

Tutkun'a göre (2002) geleneksel oturma düzeni, dersliğin küçük ve öğrenci sayısının fazla olduğu durumlarda, tek öğretmenin bulunduğu birleştirilmiş sınıflarda (joint class), araç-gereç, kaynak eksikliğinin fazla olduğu ya da bunlara çok fazla gereksinim duyulmayan ders içeriklerinin bulunduğu, etkileşimin daha çok öğretmen ve öğrenci arasında gerçekleştirildiği durumlarda uygundur.

Geleneksel oturma düzeni, öğrenciyi değil, öğretmeni aktif kılar. Bu düzen derslik içi etkileşimi azalttığı için sınıftaki olumsuz etkileşim de azalır. Öğrenciler, öğretmen ve onun sunumuyla ilgilidirler. Böyle bir oturma düzeninde iletişim öğretmen-öğrenci ekseninde gerçekleşirken, öğrenci-öğrenci etkileşimi zayıflar. Ön sırada oturan öğrenciler arkada oturanlara oranla, daha avantajlı bir konumda bulunurlar (Aydın, 2000).

Öğretmenlerin ne kadarının öğrencilerini geleneksel düzende yerleştirdiklerinin oranı bilinmemektedir. Ancak Türkiye'de bunun çok yüksek bir oranda olduğu söylenebilir. Bunun başta gelen nedeni dersliklerin / sınıfların bazen 50-60 kişi gibi kalabalık oluşu (Durukan & Öztürk, 2004, p. 88) ve öğretmenlerin de bu sistemden çıktıkları için en iyi bildikleri uygulama olmasıdır. Buna müfredatın öğretmen merkezli eğitimi esas alması da eklenebilir.

Eğitim öğretim faaliyetlerinde başarı öğretmen ve öğrencilerin birbirini iyi tanımalarına bağlıdır. Öğretmen merkezli eğitimde öğrenme sürecinin başlatıcısı ve büyük ölçüde etkileyeni olarak öğretmenlerin öğrencilerini çok iyi tanınması gerekir. Bu bağlamda öğrencilerin derslikte kendi tercihleriyle oturdukları yeri seçmeleriyle bazı kişisel özellikleri arasında ilişki varsa bunu bilmek öğretmenin öğrencilerini tanımalarını ve onların öğrenmelerine yardım etmesini kolaylaştırabilir.

Çalışmanın Amacı

Türkiye'de dersliklerde öğrenciler genellikle geleneksel oturma düzeninde yerleşirler. Öğretmen merkezli bir öğretime sonuçlanan bu düzende öğrenciler yazı tahtası ve öğretmen karşısında arka arkaya dizilir ve genellikle ikişer ya da üçer kişi olarak aynı sırada otururlar. Araştırmanın amacı, öğrencilerin bu dizilişte bazı değişkenlere göre kendi kişisel özellikleri, tercih ettiği sıra arkadaşında aradığı özellikler ve sınıfta seçtiği yerin özelliklerinin belirleyiciliğini, kendi algılarına dayalı olarak ortaya koymaktır. Öğrencilerin yer seçmelerinin cinsiyet, ikamet yerinin türü, anne babasının öğrenim durumu, hangi alanda öğrenim gördüğü ve üniversitedeki derslikte nerede oturduğunun etkili olabileceği düşünülerek bu özellikler değişken olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın yapıldığı İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri, derslikte geleneksel biçimde dizilmiş sıralarda otururlar ve istedikleri yeri seçmekte özgürdürler.

Gözlemler, derslikte belli sıraları seçen öğrencilerin öğrenimleri boyunca genellikle aynı sırada oturdukları yönündedir.

Yöntem

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, Çınar (2006) tarafından geliştirilen, The Scale for Student Arrangement in Traditional Classrooms-SSATC kullanılarak yapılmıştır. SSATC, öğrencilerin derslikte oturacakları yeri ve sıra arkadaşını seçerken nelere dikkat ettikleri ve hangi kişisel özellikleri taşıyanların dersliğin neresinde oturduklarını saptamayı hedefleyen bir ölçektir. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 434 kişiye uygulanarak geliştirilen ölçek, beş dereceli Likert tipi, 20 maddeden oluşan, üç boyutlu bir ölçektir. Maddeler arasında olumsuz ifade taşıyan 5. ve 16. maddeler olumsuz ifade içerdiğinden, tersten puanlanmaktadır.

Ölçeği oluşturan üç faktörün açıkladıkları varyans oranları sırasıyla şu biçimdedir: Birinci faktör varyansın % 18,015'ini, ikinci faktör % 14,586'sını, üçüncü faktör ise % 9,860'ını açıklamaktadır. Belirlenen bu üç faktörün açıkladıkları toplam varyans % 42,461'dir. Toplamlı varyans ise birinci faktörde % 18,015, ikinci faktör % 32,601, üçüncü faktör 42,461 olmaktadır. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan üç faktörün ortak varyansları (communalities) ise ,406 ile ,825 arasında değişmektedir. Ölçeğin iki farklı zamanda yapılan test tekrar test uygulaması arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile test edilmiş ve $r = .96$ olarak bulunmuştur. Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ölçeğin tamamı için .74, birinci boyut için .78, ikinci boyut için .74 ve üçüncü boyut için .75 olarak bulunmuştur. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ($n=434$) ,775'tir. Bartlett testi sonucu 3204,059 ($p < 0.000$). Serbestlik derecesi 351'dir.

Ölçeğin birinci faktöründe 7 madde vardır ve bu faktör "Kişilik Özellikleri" (KÖ) adını taşımaktadır. İkinci faktörde 10 madde bulunmakta ve "Tercih Edilen Sıra Arkadaşı" (TESA) olarak adlandırılmış, üç maddelik üçüncü faktöre ise "Tercih Edilen Yer" (TEY) adı verilmiştir. Ölçeğin her faktörünün sonunda açık uçlu birer soru sorulmuştur. Örneğin, "kendinizi tanımlamada kullanacağınız başka bir özelliğiniz var mı", birlikte oturacağımız kişiyi seçerken dikkat ettiğiniz başka özellikler varsa lütfen yazınız" ve oturacağınız yeri/sırayı seçerken dikkat ettiğiniz başka şeyler varsa lütfen yazınız" gibi. Bu sorulara da yanıt verenler oldu ve bulgular bölümünde tartışıldı.

Çalışma grubu

Yukarıda sözü edilen ölçek uygulanarak bu araştırma için veri toplanmıştır. Araştırma, 2007-2008 öğretim yılında İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk yüksek öğrenim giriş sınavında ilk % 3-10 arasına giren öğrencileri eğiterek öğretmenlik mesleğine hazırlamaktadır.

Çalışma grubundaki öğrenciler üniversiteye giriş puan türlerine göre Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler ve Genel Yetenek gruplarında toplanmıştır. Bu gruplardan Fen Bilimlerinde; Fen Bilgisi Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Sosyal Bilimlerde; Sınıf Öğretmenliği, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Okul Öncesi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Genel Yetenek grubunda ise Müzik Öğretmenliği, Resim İş Öğretmenliği ve Beden Eğitimi Öğretmenliği programı öğrencileridir. Araştırma bulgularına son sınıfa devam eden 1099 öğrencilik evrenden oranlı tabakalama tekniğine uygun olarak seçilen 566 kişilik örnekleme uygulanarak ulaşılmıştır. Örneklem 253 kız (%44,7), 313 erkek (%55,3) öğrencidir. Örneklemen evreni temsil düzeyi: ($566: 1099 \times 100$) % 51,50'dir.

Tablo 1. Deneklerin Demografik Özellikleri (n= 566)

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	253	44,7
	Erkek	313	55,3
İkamet Yerinin Türü	Köy	48	8,5
	Kasaba	156	27,6
	Kent	297	52,5
	Büyükkent	65	11,5
Annesinin Öğrenim Durumu	Okur yazar değil	156	27,6
	İlkokul mezunu	279	49,3
	Ortaokul mezunu	42	7,4
	Lise mezunu	56	9,9
	Üniversite mezunu	33	5,8
Babasının Öğrenim Durumu	Okur yazar değil	28	4,9
	İlkokul mezunu	212	37,5
	Ortaokul mezunu	75	13,3
	Lise mezunu	148	26,1
	Üniversite mezunu	103	18,2
Öğrenim Alanı	Fen Bilimleri	187	33,0
	Sosyal Bilimler	245	43,3
	Genel Yetenek	134	23,7
Oturduğu Yer	Ön	127	22,4
	Arka	118	20,8
	Orta	167	29,5
	Sürekli yer değiştiren	61	10,8
	Derse göre yer d.	64	11,3
	Öğretmene göre yer d.	19	3,4
	Diğer	10	1,8

İkamet yerinin türüne göre köy kökenli olanlar 48 (%8,5), kasaba 156 (%27,5), kent 297 (%52,5) ve büyük kentte oturanlar 65 (%11,5)'tur.

Annesinin öğrenim durumu; okur yazar olmayan 156 (%27,6), ilkokul mezunu 279 (%49,3), ortaokul mezunu 42 (%7,4), lise mezunu 56 (%9,9), üniversite mezunu olanlar ise 33 (%5,8) kişidir. Birçok ülkede zorunlu öğrenim süresi 12 yıldır. Buradaki oranlara bakıldığında öğretmen adaylarının annelerinin %84'ü bunun çok altındadır. Babasının öğrenim durumuna göre dağılımda; okur yazar olmayan 28 (%4,9), ilkokul mezunu, 212 (%37,5), ortaokul 75 (%13,3), lise 148 (%26,1), üniversite mezunu olanlar 103'tür (%18,2). Babaların öğrenim düzeyinin annelere göre daha üst düzeyde olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye'de üniversiteye girmenin zorlukları dikkate alındığında öğretmen adaylarının eğitim düzeyi düşük ebeveynlerine rağmen büyük başarı sağlayan kişiler oldukları söylenebilir.

Deneklerin öğrenim gördüğü alana göre dağılımları; Fen Bilimleri 187 (%33), Sosyal Bilimler 245 (%43,3) ve Genel Yetenek alanında 134 (%23,7) öğrencidir.

Üniversitede oturdukları yere göre dağılımda; ön sıralarda oturan 127 (%22,4), arka sıralarda oturan 118 (%20,8), sürekli yer değiştiren 61 (%10,8), derse göre farklı yerlerde oturan 64 (%11,3), öğretmenlere göre farklı yerlerde oturan 19 (%3,4) ve diğer 10 (%1,8) kişi bulunmaktadır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırma verilerinin analizinde kullanılan teknikler bulgular ve yorum bölümünde belirtilmiştir. Bulguların yorumlanması da aşağıdaki değerlendirme ölçütüne göre yapılmıştır.

Kişilik Özellikleri (1. boyut) boyutunda yüksek puan alanlar olumlu benlik algısına sahip, düşük puan alanlar ise olumsuz benlik algısına sahip kişiler olarak değerlendirilmiştir. Tercih Ettiği Sıra Arkadaşı boyutunda (2. boyut) yüksek puan alanlar arkadaşlarının kim olduğunu önemseyen, belirli bir arkadaş tercihi olan, kendinden emin kişiler olarak düşük puan alanlar ise yanında oturacağı kişinin kimliğini umursamayan kişiler olarak

değerlendirilmiştir. Tercih Edilen Yer (3. boyut) boyutunda yüksek puan alanlar daha etkili öğrenme çabasında olan, öğrenme motivasyonu yüksek öğrenciler olarak, düşük puan alanlar ise derse ilgisi düşük öğrenciler olarak değerlendirilmiştir. Toplam puanın yükselmesi öğrencilerin sınıfta olmak istediği yeri bilinçli seçen, sıra arkadaşının kim olduğunu önemseyen ve derse aktif katılmak isteyen kişiler oldukları şeklinde değerlendirilmiştir.

Likert tipi beşli derecelendirme ölçeği olarak hazırlanmış veri toplama aracı ile elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve yorumlanmasında aşağıda Çizelge 1’de verilen ağırlıklı aritmetik ortalama değerlendirme aralığı değerleri kullanılmıştır.

Çizelge 1. Ağırlıklı Aritmetik Ortalamaların Değerlendirme Aralığı

Aralık	Seçenek	Aralığın Değeri	Değerlendirme
1.00-1.80 arası	Hiçbir zaman	“Çok olumsuz” puan aralığı	Yetersiz, çok olumsuz benlik algısına sahip olanlar
1.81-2.60 arası	Çok seyrek	“Olumsuz” puan aralığı	Alt düzey; olumsuz benlik algısına sahip olanlar
2.61-3.40 arası	Ara sıra	“Orta” puan aralığı	Orta düzey; orta düzey benlik algısı
3.41-4.20 arası	Sık sık	“Olumlu” puan aralığı	Üst düzey; üst düzeyde benlik algısına sahip
4.21-5.00 arası	Her zaman	“Çok olumlu” puan aralığı	En üst düzey; en üst düzeyde benlik algısına sahip, narsist

Bulgular ve Yorum

Öğrencilerin derslikte yer seçimiyle ilgili bu araştırmada bulgular bağımsız değişkenlerin sırasına göre ele alınarak aşağıda yorumlanmıştır.

1- Cinsiyet değişkenine göre analiz ve yorumlar

Cinsiyet değişkenine ilişkin olarak öğrencilerin görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla olarak yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Kişisel Özellikler	Kız	253	3,43	,653	,413	,680
	Erkek	313	3,41	,650		
Tercih Edilen Sıra Arkadaşı	Kız	253	2,22	,542	-2,394	,017 *
	Erkek	313	2,34	,587		
Tercih Edilen Yer	Kız	253	3,75	,934	4,775	,000 *
	Erkek	313	3,36	,996		
Toplam	Kız	253	2,87	,399	,272	,786
	Erkek	313	2,86	,401		

Öğrenci görüşlerinin Cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına göre Kişisel Özellikler (KÖ) bakımından kız ve erkek öğrencilerin puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tercih Edilen Sıra Arkadaşı (TESA) alt boyutu açısından grupların aritmetik ortalamaları değerlendirildiğinde, erkeklerin puanları kızların puanlarından anlamlı düzeyde farklıdır. Tercih Edilen Yer (TEY) bakımından ise kız öğrencilerin puanları ile erkek öğrencilerin puanları erkekler lehine anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Ölçek toplam puanı bakımından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

TESA boyutunda, aritmetik ortalamalar dikkate alındığında erkek öğrenciler sırada birlikte oturacakları arkadaşın seçiminde kişinin niteliklerini daha çok önemsemektedirler. Kızlar ise TEY alt boyutunda erkeklerden ayrılmakta ve tercih edilen yer konusunu daha çok önemsemektedirler. Sınıflarda kız öğrencilerin daha çok ön sıralarda oturması genel olarak gözlenen bir durumdur. Bunun nedenlerinden biri, kızlar daha etkili öğrenme çabasında olmaları olabilir. Erkekler için sıra arkadaşı önemliyken kızlar için oturulan yer daha önemli görünüyor. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar da bunu açıklar niteliktedir.

2- İkamet yerinin türü değişkenine göre analiz ve yorumlar

Öğrencilerin görüşlerinin ikâmet yerinin türü değişkenine göre ölçeğin toplamı ve alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 3'te verilmiştir

Tablo 3. İkamet Yerinin Türü Değişkenine Göre F Testi Sonuçları

Boyutlar	Yer	N	\bar{X}	Ss	F	p	Fark (LSD)
Kişisel Özellikler	1. Köy	48	3,25	,704	2,716	,044	1-3
	2. Kasaba	156	3,34	,640			
	3. Kent	297	3,48	,633			
	4. Büyükkent	65	3,45	,689			
	5. Toplam	566	3,42	,651			
Tercih Edilen Sıra Arkadaşı	1. Köy	48	2,18	,580	2,121	,097	
	2. Kasaba	156	2,29	,543			
	3. Kent	297	2,33	,563			
	4. Büyükkent	65	2,16	,633			
	5. Toplam	566	2,28	,569			
Tercih Edilen Yer	1. Köy	48	3,59	,982	,452	,716	
	2. Kasaba	156	3,51	1,004			
	3. Kent	297	3,51	,957			
	4. Büyükkent	65	3,65	1,096			
	5. Toplam	566	3,53	,987			
Toplam	1. Köy	48	2,77	,406	2,375	,069	
	2. Kasaba	156	2,84	,397			
	3. Kent	297	2,91	,390			
	4. Büyükkent	65	2,84	,430			
	5. Toplam	566	2,87	,400			

Tablo 3'te de görüldüğü gibi ikamet yerinin türü değişkenine göre öğrencilerin KÖ puanları arasında anlamlı fark bulunmuş, diğer boyutlarda bulunmamıştır. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için LSD testi yapılmıştır. Teste göre kentte ikamet edenlerle köyde ikamet edenler ve kasabada ikamet edenlerle kentte ikamet edenler arasında, kentte ikamet edenler lehine anlamlı bir fark vardır. Grupların aritmetik ortalamaları dikkate alındığında kent kökenli öğrencilerin ortalamalarının daha yüksek ($\bar{X}=3,48$ ve olumlu) olduğu görülmektedir. Bu bulgu bu öğrencilerin benlik algılarının daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir. Köyde büyüyenlerin ($\bar{X}=3,25$ ve orta) benlik algısının düşük çıkması köy

kökenlilerin dar çevrede kenttekilere oranla yeterli sosyalleşme olanağına sahip olamayışı olarak yorumlanabilir.

3- Annenin öğrenim durumu değişkenine göre analiz ve yorumlar

Öğrenci görüşlerinin annelerinin öğrenim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için LSD testleri yapılmış ve Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrenci Annelerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre F Testi Sonuçları

Boyutlar	Yer	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark (LSD)
Kişisel Özellikler	1. Okuryazar değil	156	3,38	,631	1,751	,137	
	2. İlkokul	279	3,38	,661			
	3. Ortaokul	42	3,56	,636			
	4. Lise	56	3,54	,646			
	5. Üniversite	33	3,55	,655			
	6. Toplam	566	3,42	,651			
Tercih Edilen Sıra Arkadaşı	1. Okuryazar değil	156	2,30	,599	1,082	,365	
	2. İlkokul	279	2,25	,541			
	3. Ortaokul	42	2,32	,584			
	4. Lise	56	2,41	,637			
	5. Üniversite	33	2,29	,521			
	6. Toplam	566	2,28	,569			
Tercih Edilen Yer	1. Okuryazar değil	156	3,47	1,031	,426	,790	
	2. İlkokul	279	3,53	,993			
	3. Ortaokul	42	3,63	,895			
	4. Lise	56	3,60	,872			
	5. Üniversite	33	3,63	,891			
	6. Toplam	566	3,53	,987			
Toplam	1. Okuryazar değil	156	2,85	,391	2,451	,045	1-4
	2. İlkokul	279	2,83	,384			2-4
	3. Ortaokul	42	2,95	,403			
	4. Lise	56	2,98	,484			
	5. Üniversite	33	2,93	,373			
	6. Toplam	566	2,87	,400			

Annenin öğrenim durumu değişkenine göre öğrenci görüşleri arasında ölçeğin alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmazken toplam ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farkın hangi öğrenim düzeyinden kaynaklandığını belirlemek için yapılan LSD testine göre annesi lise mezunu olanlar ile okuryazar olmayanlar arasında lise mezunu olanlar lehine ve lise mezunu olanlar ile ilkokul mezunu olanlar arasında da lise mezunu olanlar lehinde anlamlı fark bulunmuştur. Grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında lise düzeyinde öğrenim ($\bar{X}=2,98$ ve orta), hiç okula gitmeme ve sadece ilkokul

öğrenimi almış olanlara göre kadınların çocuklarına yaklaşımlarında fark yaratmaktadır. Bu bulgu lise mezunu olan annelerin çocuklarının eğitimiyle daha ilgili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Diğer yandan bu değişken açısından daha üst eğitim olan üniversite mezunu olmanın neden fark yaratmadığı, üzerinde düşünülmesi gereken ilginç bir bulgudur.

4- Babanın öğrenim durumuna göre analiz ve yorumlar

Babalarının öğrenim durumuna göre ölçeğin toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığını araştırmak tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir. Tabloda da görüldüğü öğrencilerin puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 5. Öğrenci Babalarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre F Testi Sonuçları

Boyutlar	Yer	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark (LSD)
Kişisel Özellikler	1. Okuryazar değil	28	3,28	,752	2,262	,061	
	2. İlkokul	212	3,34	,669			
	3. Ortaokul	75	3,57	,601			
	4. Lise	148	3,45	,659			
	5. Üniversite	103	3,46	,588			
	6. Toplam	566	3,42	,651			
Tercih Edilen Sıra Arkadaşı	1. Okuryazar değil	28	2,54	,534	2,062	,084	
	2. İlkokul	212	2,30	,585			
	3. Ortaokul	75	2,20	,522			
	4. Lise	148	2,26	,570			
	5. Üniversite	103	2,28	,565			
	6. Toplam	566	2,28	,569			
Tercih Edilen Yer	1. Okuryazar değil	28	3,50	,983	,253	,908	
	2. İlkokul	212	3,51	,982			
	3. Ortaokul	75	3,58	1,034			
	4. Lise	148	3,49	1,023			
	5. Üniversite	103	3,60	,923			
	6. Toplam	566	3,53	,987			
Toplam	1. Okuryazar değil	28	2,94	,351	,503	,734	
	2. İlkokul	212	2,85	,392			
	3. Ortaokul	75	2,88	,404			
	4. Lise	148	2,86	,418			
	5. Üniversite	103	2,89	,402			
	6. Toplam	566	2,87	,400			

5- Öğrenim alanı değişkenine göre analiz ve yorumlar

Öğrenim alanı değişkenine göre öğrenci görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrenim Alanı Değişkenine Göre F Testi Sonuçları

Boyutlar	Yer	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark (LSD)
Kişisel Özellikler	1. FB	187	3,37	,660	2,486	,084	
	2. SB	245	3,40	,630			
	3. GY	134	3,52	,668			
	4. Toplam	566	3,42	,651			
Tercih Edilen Sıra Arkadaşı	1. FB	187	2,41	,558	7,410	,001	1-2
	2. SB	245	2,23	,563			
	3. GY	134	2,20	,570			
	4. Toplam	566	2,28	,569			
Tercih Edilen Yer	1. FB	187	3,49	,891	12,313	,000	1-3
	2. SB	245	3,37	1,040			
	3. GY	134	3,88	,934			
	4. Toplam	566	3,53	,987			
Toplam	1. FB	187	2,91	,397	4,626	,010	1-2
	2. SB	245	2,81	,385			
	3. GY	134	2,92	,418			
	4. Toplam	566	2,87	,400			

Yapılan varyans analizi testi sonucunda öğrencilerin ölçeğin TESA ve TEY boyutları ile toplam ölçek puanları arasında anlamlı fark bulunmuş, kişisel özellikler alt boyutunda fark bulunmamıştır. Bu farkın hangi alanlar arasında olduğunu belirlemek için LSD testi yapılmıştır.

TESA boyutunda Fen Bilimleri (FB) ve Genel Yetenek (GY) arasında FB lehinde, Sosyal Bilimler (SB) ve FB arasında da yine FB lehinde anlamlı fark bulunmuştur. FB öğrencilerinin ($\bar{x}=2,41$) sıra arkadaşlarını seçerken diğerlerine nazaran daha titiz davrandıkları ve arkadaşlarının kim olduğunu önemsedikleri anlaşılıyor. Diğer yandan SB öğrencilerinin sıra arkadaşlarını seçerken diğerlerine oranla daha az titiz davrandıkları söylenebilir.

TEY boyutunda GY ve FB alanları arasında GY lehine, GY ile SB arasında GY lehine anlamlı fark vardır. GY öğrencilerinin FB ve SB öğrencilerinden daha çok öğrenme ve derse etkili katılım çabasında olduğu görülmektedir.

Toplam puanlarda ise FB-SB arasında FB lehine ve GY-SB arasında GY lehine anlamlı fark bulunmuştur. Ortalamalar dikkate alındığında FB ve GY öğrencilerinin SB öğrencilerine göre derslikte olmak istedikleri yeri bilinçli seçen, sıra arkadaşının kim olduğunu önemseyen ve derse aktif katılma çabası içinde olan öğrenciler olduğu söylenebilir.

6- Oturdukları yer değişkenine göre analiz ve yorumlar

Öğrenci görüşlerinin üniversitede oturdukları yer değişkenine göre ölçeğin toplam ve alt boyutlarında farklılaşma olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için LSD testi yapılmış, sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Oturdıkları Yer Değişkenine Göre F Testi Sonuçları

Boyutlar	Yer	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark (LSD)
Kişisel Özellikler	1. Ön	127	3,56	,634	3,662	,001	1-2, 1-3
	2. Arka	118	3,40	,689			
	3. Orta	167	3,26	,642			
	4. Değişik	61	3,57	,595			4-3
	5. Derse göre	64	3,40	,626			
	6. ÖKY *	19	3,57	,522			
	7. Diğer	10	3,28	,737			
	8. Toplam	566	3,42	,651			
Tercih Edilen Sıra Arkadaşı	1. Ön	127	2,25	,494	1,841	,089	
	2. Arka	118	2,27	,592			
	3. Orta	167	2,36	,598			
	4. Değişik	61	2,17	,606			
	5. Derse göre	64	2,27	,525			
	6. ÖKY	19	2,50	,533			
	7. Diğer	10	2,02	,662			
	8. Toplam	566	2,28	,569			
Tercih Edilen Yer	1. Ön	127	4,32	,715	41,889	,000	1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 1-6, 1-7
	2. Arka	118	2,67	,959			
	3. Orta	167	3,56	,808			3-2, 3-6
	4. Değişik	61	3,47	,880			4-2
	5. Derse göre	64	3,68	,621			5-2, 5-6
	6. ÖKY	19	3,14	,891			6-2
	7. Diğer	10	3,40	1,264			7-2
	8. Toplam	566	3,53	,987			
Toplam	1. Ön	127	3,02	,348	6,654	,000	1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 1-7
	2. Arka	118	2,72	,424			
	3. Orta	167	2,86	,401			3-2
	4. Değişik	61	2,86	,400			4-2
	5. Derse göre	64	2,88	,363			5-2
	6. ÖKY	19	2,97	,377			6-2, 6-7
	7. Diğer	10	2,67	,292			
	8. Toplam	566	2,87	,400			

* ÖKY: Öğretmenin kim olduğuna göre oturma yerini seçen

Bu değişken açısından yapılan analizler sonucunda öğrencilerin KÖ, TESA, TEY ve toplam ölçek puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Farkın gruplardan hangileri arasında olduğunu bulmak için yapılan LSD testi sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

Ölçeğin KÖ alt boyutunda; ön sıralarda oturanlar ile arka ve orta sıralarda oturanlar arasında ön sıralarda oturanlar lehinde, değişik yerlerde oturanlar ile orta sıralarda oturanlar

arasında değişik sıralarda oturanlar lehinde, ÖKY ile orta sıralarda oturanlar arasında ÖKY lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Ölçeğin TESA alt boyutunda; orta sıralarda oturanlar ile değişik yerlerde oturanlar arasında orta sıralarda oturanlar lehine, ÖKY ile değişik yerlerde oturanlar arasında ÖKY lehine, ÖKY ile diğer seçeneğini işaretlemiş olanlar arasında ÖKY lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Ölçeğin TEY boyutunda; ön sıralarda oturanlar ile bütün gruplar arasında önde oturanlar lehine, orta sıralarda oturanlar ile arka sıralarda ve ÖKY arasında orta sıralarda oturanlar lehine, değişik yerlerde oturanlarla orta sıralarda oturanlar arasında değişik yerlerde oturanlar lehine, derse göre yer değişenlerle arka sıralarda ve ÖKY arasında derse göre yer değişenler lehine, ÖKY ile arka sıralarda oturanlar arasında ÖKY lehine, diğer seçeneğini işaretleyenler ile arka sıralarda oturanlar arasında diğer seçeneğini işaretlemiş olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Toplam ölçek puanlarına göre ön sıralarda oturanlarla ÖKY dışında bütün gruplar arasında ön sıralarda oturanlar lehine, orta sıralarda oturanlarla arka sıralarda oturanlar arasında orta sıralarda oturanlar lehine, değişik yerlerde oturanlarla arkada oturanlar arasında değişik yerlerde oturanlar lehine, derse göre farklı yerlerde oturanlarla arkada oturanlar arasında derse göre farklı yerlerde oturanlar lehine ÖKY ile arkada ve diğer seçeneğini işaretleyenler arasında ÖKY lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tercih edilen yer alt boyutunda grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalamanın ön sıralarda oturan öğrencilere ($\bar{x} = 4,32$, çok olumlu), en düşük ortalamanın ise arka sıralarda oturan öğrencilere ($\bar{x} = 2,67$, orta) ait olduğu görülmektedir.

Ölçeğin toplamı açısından bakıldığında en yüksek aritmetik ortalamanın ön sıralarda oturan öğrencilere ($\bar{x} = 3,02$), en düşük ortalamanın ise diğer seçeneğini ve arka sıralar seçeneğini işaretleyen öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Buradan hareketle ön sıralarda oturan öğrencilerin dersi daha çok önemseyen ve katılmak isteyen öğrenciler olduğu, arka sıralarda oturmayı tercih edenlerin ise dersi daha az önemseyen öğrenciler olduğu söylenebilir.

Araştırmanın veri toplama aracında TEY hususunda açık uçlu soru sorularak öğrencilerden ayrıntılı bilgi toplanmak istenmiştir. TEY boyutunda “diğer” seçeneğini işaretleyen öğrenciler (%3,4) en çok vurguladıkları gerekçeleri şöyle ifade etmişlerdir:

“Dinlemem gereken derslerde önde, sıradan derslerde göze batmayacak yerde otururum.”

“Öğretmenin bana soru sormayacağı bir yer. Derse katılmayı hiç sevmem. Sevdiğim derslerde zaten katılırım.”

“Ya en ön sırada oturup kimseyi görmemeli ya da en arkada oturup herkesi izlemeliyim.”

“Zor derslerde ön sıralarda, sevmediğim ya da zaten bildiğim konuların işlendiği derslerde arkada oturmayı tercih ederim.”

“Hep arka sıralarda oturmak istedim ama ön sıralarda oturtuldum.”

“Öğretmenin beni fark edebileceği bir yer olmasını tercih ederim.”

“Ön sıralarda oturmak isterdim ama boyum uzun olduğu için hep arkada oturtuldum.”

“O günkü ruh halim ve öğretmenle ilişkim önemlidir. Öğretmenle iyi bir diyalogum yoksa uzakta oturmayı tercih ederim.”

“Yazın serin, kışın kalorifer yanı tercihimdir.”

“Eğlenceli hoca olursa ön sırada, fakat hem sıkıcı hem de benim konuşmama izin vermiyorsa yerim arka taraftır.”

Tercih edilen yer boyutunda öğretmenin kim olduğuna ve dersin ne olduğuna göre tercihte bulunanlar ile “diğer” seçeneğini işaretleyen yukarıdaki ifade sahiplerinin söylemek

istedikleri yer seçiminin derse ilginin dışında gerekçelerinin olduğu yönündedir. Benedict & Hoge'un (2004) araştırmasında da bu durum belirtilmektedir.

Araştırma kapsamında son olarak öğrencilerin ölçeğin alt boyutlarına ve toplamına verdikleri puanlar arasındaki korelasyona bakılmış ve sonuçlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Ölçeğin Boyutları ve Toplamı Arasındaki Korelasyona İlişkin Sonuçlar

	2.Tercih Edilen Sıra Arkadaşı	3.Tercih Edilen Yer	4.Toplam
1.Kişisel Özellikler	-,044	,154**	,595**
2.Tercih Edilen Sıra Arkadaşı		,005	,689**
3.Tercih Edilen Yer			,461**

Tablo 8'de görüldüğü üzere, ölçeğin kişisel özellikler alt boyutu ile tercih edilen sıra arkadaşı alt boyutu arasında bir ilişki bulunmamıştır. Kişisel özellikler alt boyutu ile tercih edilen yer alt boyutu arasında pozitif yönde düşük ($r=,154$) ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kişisel özellikler alt boyutu ile ölçeğin toplamı arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde ($r=,595$) anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tercih edilen sıra arkadaşı alt boyutu ile ölçeğin toplamı arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde ($r=,689$) ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı şekilde tercih edilen yer alt boyutu ile ölçeğin toplamı arasında da pozitif yönde ve yüksek düzeyde ($r=,461$) ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Korelasyon sonuçları bütün olarak değerlendirildiğinde benlik algısı daha olumlu olan öğrencilerin sınıfta oturacakları yeri daha çok önemsedikleri ve daha bilinçli seçtikleri söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın amacı; Türkiye'de okul dersliklerinde geleneksel oturma düzeninde yerleşen öğrencilerin oturmak için tercih ettikleri yerlere ilişkin algılarının kendi kişisel özellikleri, tercih ettiği sıra arkadaşında aradığı özellikler ve sınıfta seçtiği yerin özelliklerinin belirleyiciliğini, onların algılarına dayalı olarak ortaya koymaktır. Öğrencilerin yer seçmelerinin cinsiyet, ikamet yerinin türü, anne babasının öğrenim durumu, hangi alanda öğrenim gördüğü ve üniversitedeyken derslikte oturduğu yer değişkenlerine göre anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek araştırmanın alt amaçlarıdır.

Araştırmada; ön sıralarda oturan öğrencilerin dersi daha çok önemseyen ve katılmak isteyen öğrenciler olduğu, arka sıralarda oturmayı tercih edenlerin ise dersi daha az önemseyen öğrenciler olduğu, kız öğrencilerin derslikteki yer seçimini sıra arkadaşının niteliğinden daha önemli buldukları ve ön sıralarda oturmayı tercih ettikleri, kent kökenli öğrencilerin köy ve kasabada büyüyen öğrencilerden daha yüksek olumlu benlik algısına sahip oldukları ve yüksek benlik algısına sahip olanların derslikte ön sıralarda oturdukları, annesi lise mezunu olanların annesi okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu olanlara göre daha olumlu benlik algısı taşıdıkları, annesinin üniversite mezunu olmasının bir fark yaratmadığı, istisnaları olmakla beraber arka sıralarda derse ilgi ve güdüsü düşük öğrencilerin oturdukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğretmenler geleneksel oturma düzeninin olduğu derslikte öğrencilerini oturdukları yere bakarak tanıyabilirler. Bu tanımayla uygun öğretim teknik ve araçları kullanarak arka sıralarda oturan ilgi ve motivasyonu düşük öğrencilerin akademik erişimlerini artırmak öğretim elemanına düşen bir görevdir. Öte yandan isteseler de bütün öğrenciler derse en iyi katılımın sağlandığı ön ve orta sıralarda oturamazlar. Tercih etmeseler bile öğrencilerin bir kısmı arka sıralarda oturmak zorundadır. Öğretim elemanı kullanacağı ders işleme yaklaşımıyla arka sıralarda oturmanın dezavantajını ortadan kaldırabilir. Bu amaçla öğretmenin öğrencileri

derslikte dönüşümlü oturtması (rotating seating) arka sıralar arasında daha sık dolaşması ve onları daha çok derse katmaya yönelik olumlu ayrımcılık içine girmesi de önerilebilir.

Öğrencilerin sınıftaki oturma yerlerine ilişkin tercihleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiye bakılabilir. Ebeveynlerin bir mesleğinin olup olmadığı ya da çalışıp çalışmadıklarının değişken olarak ele alınarak bu araştırma tekrarlanabilir. Üniversite mezunu annelerin öğrenci gelişiminde farklılık yaratmamasının nedenleri araştırılabilir. Bu araştırma başka üniversitelerde, ilk ve orta öğretim düzeyinde de uygulanabilir.

References

- Aydın, Ayhan. (2000). *Sınıf yönetimi*. Üçüncü baskı. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Baines, Ed, Peter Blatchford, Peter Kutnick. (2003). "Change in grouping practices over primary and secondary school" *International Journal of Educational Research*. 39.
- Başar, Hüseyin. 1994. *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baydil, Emin. (2007). "Coğrafya nedir?" *Genel Coğrafya* (Ed. Hakkı Yazıcı & Mehmet Kürşad Yazıcı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Benedict, Mary Ellen, John Hoag. (2004) "Seating location in large lectures: Are seating preferences or location related to course performance?" *Journal of Economic Education*. Vol. 35 N. 3, Summer 2004, p.215-231.
- Büyüköztürk, Şener. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi elkitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çınar, İkrım. (2006). "The scale for student arrangement in traditional classrooms: Validity and reliability study (SSATC). *Humanity & Social Sciences Journal*. Vol. 1, No. 1. Sep-Dec, 2006
- Douglas, Darren ve Robert Gifford. (2001). "Evaluation of the physical classroom by students and professors: A lens model approach" *Educational Research*. Vol 43, No 3. Winter 2001.
- Durukan, Haydar ve Halil İbrahim Öztürk. (2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara.
- Emmer, Edmund T., Carolyn M. Evertson & Murray E. Worsham. (2006). *Classroom management for middle and high school teachers*. 7th Ed. Pearson, USA.
- Gage, N.L. ve D.C. Berliner. (1984). *Educational psychology*. Third Edition. Houghton-Mifflin. Boston.
- Gürsel, Musa, Hakan Sarı ve Bülent Dilmaç (Ed). (2004). *Sınıf yönetimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Holliman, W. B. And H. N. Anderson. (1986). Proximity and student density as ecological variables in a college classroom. *Teaching of Psychology* 13 (4).
- Kitagawa, Toshiaki. (1998). The latent four-zone structure in classroom seating space. *Japanese Psychological Research*. Vol. 40, No 1. p.40-46.
- Kutanis, R. Özen & Sümeyra Alpaslan. (2006). "Meteforlar bilgi üretimini destekler mi?" 5. *Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Cilt 1*. (Ed. İbrahim G. Yumuşak) [5th Knowledge Economy and Management Congress Proceedings Vol I] İstanbul: Horasan Yayıncılık.
- Morgan, Gareth. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor*. [Images of organization] (Çev. G. Bulut, Z. Dicleli) İstanbul: MESS Yayınları.
- Otrar, Mustafa, Halil Ekşi ve Alpaslan Durmuş. (2004). "Sınıfın fiziksel yapısı ve organizasyonu" *Sınıf Yönetimi*. (Ed. Musa Gürsel, Hakan Sarı ve Bülent Dilmaç) Konya: Eğitim Kitabevi.
- Özden, Yüksel. (2002). "Sınıf içinde öğrenme öğretme ortamının düzenlenmesi". *Sınıf Yönetimi*. (Ed. Emin Karip) Ankara: PegemA Yayıncılık.

- Öztürk, Bülent., Gürcü Koç ve Fatma Tezel Şahin. (2003). “Sınıf öğretmenlerinin öğrencileri arasında ayırım yapma durumu ve bu ayrımların bazı değişkenler açısından incelenmesi”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Kış 2003, 1(1). 109-118.
- Pallat, J. (2001). *SPSS Survival Manual: A Step-by-step guide to data analysis using SPSS for windows*. Philadelphia: Open Universty Pres.
- Pedersen, D.M. (1977). Relationship ratings of classroom performance and enjoyment with seat classroom seat selection. *Perceptual and Motor Skills*. 45. p. 601-602.
- Pedersen, Darhl M. (1994). Privacy preferences and classroom seat selection. *Social Behavior&Personality*. Vol. 22, Issue 4. p. 393-398.
- Pointon, Pam. (2000). Students’ views of environments for learning from the primary to the secondary school” *International Journal of Educational Research* 33. 2000.
- Pointon, Pam ve Ruth Kershner. (2000). “Making decisions about organising the primary classroom environment as a context for learning: The views of three experienced teachers and their pupils” *Teaching and Teacher Education* 16. 2000.
- Tabancalı, Erkan. (2007). “Sınıf ortamının fiziksel özellikleri” *Etkili Sınıf Yönetimi* (Ed. Hüseyin Kıran). 4. Baskı. Ankara: Anı Yayınevi.
- Tatusek, P.F. & Seaton-Spicer, A.Q. (1982). Classroom seating performance as a function of student personality. *Journal of Experimental Education*. 50. p.159-163.
- Tavşancıl, Ezel. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara.
- Toprakçı, Erdal. (2002). *Sınıf örgütünün yönetimi*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Traynor, Patrick L. (2003). “Factors contributing to teacher choice of classroom order strategies” *Education*. Vol 123, Issue 3, Spring.
- Tutkun, Ömer F. (2002). “Sınıfta yerleşim düzeni”. *Sınıf Yönetimi* (Ed. Zeki Kaya) Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Uludağ, Zekeriya ve Hatice Odacı. (2005). “Eğitim öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekan” (online available) <http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/153-154/uludag.htm> Erişim 24.1.2005.
- Yağcı, Esed. (2004). “Olumlu öğrenme ortamı oluşturma” *Sınıf Yönetimi*. (Ed. Ş. Şule Erçetin ve Çağatay Özdemir) Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Walberg, J.W. (1969). Physical and psychological distance in the classroom. *The School Review*. 77. p.64-70.
- Waller, W. (1932). *The sociology of teaching*. New York: Willey.